

Interview – Müsahibə
**AN INTERVIEW WITH SHAKIR ALBALIYEV: THE COLORFUL
PAGES OF A SCHOLAR'S LIFE**

**ŞAKİR ALBALIYEV İLƏ MÜSAHİBƏ: ALİM ÖMRÜNÜN
RƏNGARƏNG SƏHİFƏLƏRİ**

Aygün Məmmədova¹

UOT: 001; 93/94

KBT: 63.3(5Az);

HoS: 55

HoS-IW: 2

DOI: 10.33864/2790-0037.2025.v6.i1.137-141

Müsahibimiz Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutunun “Mifologiya” şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, “Xudafərin” qəzetinin baş redaktoru Şakir Əlif oğlu Albaliyevdir.

— Hörmətli Şakir müəllim! Yeni rubrikanın müsahibi olaraq sizi salamlayırıq. İctimaiyyətimiz sizin həyat və yaradıcılığınız barədə müəyyən qədər məlumatlı olsa da, həyatınızın bəzi anları, xatirələrinizi bilmək maraqlıdır. Bildiyimiz qədər Vətəniniz - Cəbrayıl rayonunun Dağtumas kəndindəki orta məktəbdə təhsil almısınız. Məktəb illərinizi necə xatırlayırsınız?

— Mən də “History of Science” jurnalının yeni rubrikasını alqışlayıram. Dünyaya gəldiyim Dağtumas kəndi sovet dövründə sovetlik olaraq 5-6 parakəndi özündə birləşdirmişdi. Dağtumas kəndinin bir guşəsi kimi el arasında “Künbəz” adlandırılan kənddə doğulmuşam. Kənddə XV – XVI əsrlərə aid olan, tikintisi başa çatmadığına görə “Başkəsik künbəz” adlandırılan tarixi abidəyə görə kənd belə adlandırılmışdı.

Sıra dağların ətəyində yerləşən bu kənddə uşaqlıq, məktəb və gənclik illərini yaşayan insan üçün təhsilə, təbiətə, poeziyaya bağlanmamaq mənim nəzərimcə qeyri-mümkün idi. Dərs əlaçısı olmağımla yanaşı idmana, poeziyaya da böyük həvəs göstərirdim. Xəlvətə düşəndə ara-sıra şeirlər də yazırdım. Ancaq bunu utancaq olduğumdan heç kimə göstərmirdim. Sınıf yoldaşım və yaxından dostluq etdiyim Vüqar Cəbrayilov (1993-cü ilin dekabrında I Qarabağ müharibəsində şəhid oldu) şeir yazdığımı bildi və mənə “Şair” deyə

¹ Tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü; Bakı, Azərbaycan
E-mail: aygun_kons@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0002-0274-5191>

Məqaləyə istinad: Məmmədova, A. [2025]. Şakir Albaliyev ilə Müsahibə: Alim Ömrünün Rəngarəng Səhifələri. *History of Science jurnalı*, 6(1), səh.137-141.
<https://doi.org/10.33864/2790-0037.2025.v6.i1.137-141>

Məqalənin tarixçəsi:

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 10.12.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 10.01.2025

Çapa qəbul edilmişdir: 28.02.2025

müraciət etməyə başladı. Hətta 8-ci sinifdə oxuyarkən Rayon Partiya Komitəsində bizi komsomol sıralarına üzvlüyə qəbul edərkən sorğu-sual zamanı mənim onlara verdiyim emosional cavablarımın müqabilində nümayəndələrdən biri: “Sən danışığın və davranışlarınla şairə oxşayırsan!” deyib məndən bir şeir söyləməyi xahiş etdi. Bu gözlənilməz sözdən tutulub qaldım... Bu məqamda rəhmətlik Vüqar gülümsəyib pıçıltı ilə mənə dedi ki: “Onlara da mən dedim ki, şairsən? İndi gördün ki, şairsən!”. Təvazökarlıqdan uzaq olsa da deyim ki, mən yaxşı oxumaqla yanaşı çox ciddi və səliqəli idim. Məktəbli olsam da, görünüşüm və davranışım ilə özümü müəllim kimi aparırdım.

Hərdən ürəyimdən bir duyğu gəlib keçir. Kaş mənim özümdən xəbərsiz həmin günlərimdən birini videolentin yaddaşına köçürəydilər. O zaman dediklərimin həqiqiliyinə bir daha şahid olardınız.

Onu da qeyd edim ki, məktəbli ikən mən Cəbrayıl rayonunun İcra Hakimiyyətinin orqanı olan o vaxtkı “Kolxozçu” (indiki “Xudafərin”) qəzetində də dövrü şəkildə yazılarımla çıxışlar edirdim və müxbir olaraq tanınırdım.

Hər bir məktəblinin ürəyində arzuları olur... İbtidai sinifdə oxuyanda “İbtidai sinif müəllimi” olmağı düşünürdüm. Dördüncü-beşinci siniflərdə idmana güclü həvəsim olduğundan “Bədən tərbiyəsi müəllimi”, altı, yeddi və səkkizinci siniflərdə “Rus dili və ədəbiyyatı müəllimi” olmağı düşünürdüm. Son siniflərdə isə doğma dilimizi və ədəbiyyatımızı şagirdlərimə sevdirməyə üstünlük verdiyimdən “Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi” olmağı qərarlaşdırdım.

— **“Şagirdlərimə” dediniz?**

— Bəli... Ona görə ki, məktəbli ikən mən özümdən kiçik bacı və qardaşlarıma əlifbanı öyrətmişdim. Bundan başqa bəzən elə olurdu ki, ucqar kənd yeri olduğundan hansısa müəllim bəzən dərse gəlmirdi. Bu zaman mən müəllim masasına keçib sinif yoldaşlarıma dərsləri keçirdim. Hətta sinif yoldaşlarımdan Nargilə, Yeganə və başqaları “dərslərdən” sonra mənə deyirdilər ki, “Sən çox maraqlı dərsləri keçirsən! Dediklərin yaxşı yadımızda qalır!”. Bunun sirri onda idi ki, mən həmişə məktəbə dərsləri keçiləcək sonrakı mövzunu da öyrənib gələrdim. Əlaçı olmağımın səbəblərindən biri də bu idi. Çullu kəndindən olan sinif yoldaşım Sarvan Allahverdiyev isə deyir ki, “Məndən soruşanda ki, Şakir müəllimin sinif yoldaşısən?”, deyirəm ki, “Bəli. Amma Şakir həm də bizə müəllim kimi də dərsləri keçirdi”.

— ***Sinif yoldaşınız Vəsilə Hüseynova da sizinlə bağlı xatirələrində deyir ki, “Şakirlə mən 9 – 10-cu siniflərdə bir yerdə oxumuşuq. O, çox məsuliyyətli, necə deyərlər, müəllim kimi ciddi bir şagird idi. Biz bəzən dərslərdən sonra gəzintilərə gedərdik, o isə bizə qoşulmazdı. İş-gücünü ancaq oxumaq idi...”***

— Düz deyir... Mənim ürəyimdə çox böyük ideallarım var idi. Nəriman Nərimanovun haradaya yarımçıq qalmış həyatı və arzularını bir azərbaycanlı övladı olaraq davam etdirmək istəyi keçirdi könlümdən... Rus dilini öyrənməkdə də məqsədim o idi ki, gələcəkdə bir azərbaycanlı kimi SSRİ-nin dövlət başçısı olum. Sovetlər Birliyində Azərbaycan xalqını təmsil edim və 15 müttəfiq respublikanın içərisində doğma ölkəmizin xoşbəxt rifahı üçün çalışım. 1982-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Mərkəzi Komitəyə - yəni SSRİ Nazirlər Sovetinin birinci müavini vəzifəsinə getməyi ürəyimi böyük qürur hissi ilə doldurmuşdu. Sevinmişdim ki, Nəriman Nərimanov yolunun davamçısı olan Böyük Azərbaycanlı oğlu xalqımı, Vətənim SSRİ hakimiyyətində təmsil edir. Mənim də orta məktəbdə ciddi olmağımın psixoloji səbəbləri var idi. Çünki milli düşüncəmizdə də padşah, yəni ölkə başçısı ciddi və tələbkar təbiətə malik olmalı idi. Məhz özümdə də bu ciddiliyi görmək istəyirdim. 1985-ci ildə Mixail Qorbaçov hakimiyyətə gələndə televiziya ekranından onun özünü qeyri-ciddi apardığını görəndə (o vaxt mən məktəbli idim), onun kütlə qarşısında şit-şit gülə-gülə çıxış etdiyini görəndə: “Ondan dövlət başçısı olmaz! Ölkə başçısı ciddi adam olmalıdır!” dedim. Gördüyümüz kimi, Qorbaçovun qeyri-ciddiliyi SSRİ kimi nəhəng bir dövlətin parçalanmasına və süqutuna səbəb oldu.

Bax mən orta məktəb illərimdə bu cür yüksək amallarla yaşayırdım. Sonrası da məlumdur. Sovetlər Birliyi dağıldı...

— *Həmin keçid dövründə ölkəmiz ciddi sınaqlarla üz-üzə qaldı. Dövlət müstəqilliyimizi qurmaq və yaşatmaq uğrunda geniş ictimai-siyasi hərəkət başlandı. Buyurun, davam edin.*

— Keçid dövrü dediyimiz bu ərəfələr mənim də həyatımın bir sıra keçid mərhələləri ilə əlamətdar oldu. 1986-cı ildə orta məktəbi bitirdim. Bir müddət təsərrüfatda çalışdım. 1987-1989-cu illərdə Qazaxıstanın Aktyubinsk (Ağtəpə) vilayətinin “Emba – 5” şəhərində hərbi xidmətdə oldum.

Daha sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) “Filologiya” fakültəsinə qəbul oldum. Sonra kəndimizdə Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi işləməyə başladım. Bir neçə il müəllim işlədikdən sonra Dağlıq Qarabağ müharibəsi ilə bağlı olaraq milli ordu sıralarına yollandım. Cəbrayıl rayonunun Ərazi Müdafiə Batalyonunun tərkibində döyüşməyə başladım...

— *Özünüzdən də dediyiniz kimi, bu dövrdə həyatınızda çoxlu keçid mərhələləri olub: orta təhsili bitirmək, təsərrüfatda işləmək, Sovet dövründə əsgərlikdə olmaq, ali məktəbə qəbul olmaq, müəllim işləmək və könüllü olaraq torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda cəbhəyə yollanmaq... Yeri gəlmişkən, Qazaxıstandakı əsgərlik illəri ilə bağlı xatirələrinizi bilmək maraqlıdır...*

— Təbii ki, həmin dövr xalqlar dostluğu kimi yaddaşlarda qalıb. Azərbaycandan 25 nəfərlik bir dəstə ilə Qazaxıstana gəlmişdik. İki - üç həftəlik karantin müddətindən sonra hərbi andiçmə mərasimi oldu. Ondan sonra hamını, o cümlədən biz azərbaycanlıları da ayrı-ayrı bölüklərə ayırdılar. Mən azərbaycanlı olaraq tək düşdüm. Mənimlə birlikdə taciklər, özbəklər, qazaxlar, ruslar və başqa millətin nümayəndələri də vardı. Təbii ki, ortaq dilimiz rus dili idi. Mən Orta Asiya Hərbi Dairəsinin orqanı olan «Боевое знамя» (“Döyüş bayrağı”) qəzetində hərbi müxbir kimi çıxışlar edirdim, qonorar da verirdilər. Əsgər yoldaşlarım digər millətlərin nümayəndələri olduğundan mənə: “Ты Пушкин, что-ли?”, “Ты Максим Горкий, что-ли?” deyər soruşurdular. Mən isə cavabında: “А зачем вы не сравниваете меня с Низами, Физули и др. азербайджанскими поэтами?” deyirdim. Çünki mənim ara-sıra şeirlər yazdığımı və hərdən öz dilimdə səsləndirdiyimi də görürdülər. Hətta yada salım ki, bir dəfə karantin müddətində “Əsgər marşı” oxuyanda, rusca oxunulacaq marşın əvəzinə biz azərbaycanlılar “Sırası Əhməd” mahnısını oxumaqla, rusların səsini batırdıq. Komandirlər təəccüblənərək gülüşdülər və soruşdular ki, «Bu nədir oxuyursunuz?”. Biz isə izah etdik ki, bu, Azərbaycan dilində məşhur olan bir əsgər marşıdır. Mən hərbi hissənin kitabxanasına gedərdim. Oradan rus dilində kitablar seçərdim və tədbirlərdə rusca çıxışlar edərdim. Əsgər yoldaşlarım keçəl bir zabitimizlə məni müqayisə edərək gülümsəyib: “Sən də çox oxumaqdan bunun kimi keçəl olacaqsan!” deyirdilər (gülümsəyir)... Bir nəfər arıq, çəlimsiz rus əsgər (deyərsən, soyadı Korolenko idi...) eynilə mənim kimi çoxlu mütaliə edərdi. Əsgərlikdə çoxsaylı təşəkkürlər almışdım. Hərbi xidməti bitirəndə komandirimiz: “Sənin kimi ciddi və nizam-intizamlı əsgərlə qürur duydu!” demişdi.

— *Elmə, təhsilə olan marağınız sayəsində əsgərlikdən sonra ali məktəbə qəbul oldunuz. Həmin illəri necə xatırlayırsınız?*

— Əsgərlikdən gələn kimi tez bir müddətdə, necə deyərlər, bizim Qarabağ dialektiylə desək, “Dəmin nağda verməyib”, sənədlərimi Universitetə verdim. Buzovna qəsəbəsindəki qohumumun - atamın əmisi nəvəsi olan Ziyafət xanımın evində qalırdım və imtahanlara

gedib-gəlirdim. Onun mənə verdiyi qısaqol, qırmızımtıl köynəklə və döş cibimdə bir qələmlə imtahanlara girib-çıxırdım, üstümdə əlavə heç bir kitab, dəftər yox idi. Yəni kənardan baxanlara imtahana gedən abituriyent təəssüratı oyatmadığımdan, universitetə qəbul olduğumu görən qrup yoldaşlarım ora necə qəbul olduğuma təəccüblənirdilər. Sən demə onlar mənə hansısa vəzifənin qohumu olan bir orta məktəb şagirdi zənn edirmişlər... (gülür).

— *Dediklərinizdən belə anlaşılır ki, siz hələ tələbə ikən I Qarabağ savaşına qatılmışınız?*

— Haqlısımız. 1992-ci ilin 26 fevralında Xocalı faciəsi baş verəndə içimdən çox sarsıldım. Qara günün, kədərini insanı daxilən büsbütün dəyişdiyini deyənlər yanımlırlar. Bəlkə də o vaxta qədər mən təbiətən rəsmiyyətçi, necə deyərlər, bürokrat təbiətə malik bir adam idim... Ancaq Xocalı faciəsi içimi söküüb yenidən yığdı. Mülayimləşdim, kövrəldim və bir yandan da düşməndən qisas almaq hissi beynimi tərk etmədi. Bu niyyətlə də bir müddət sonra Cəbrayıl rayonunun Ərazi Müdafiə Batalyonunun tərkibinə yazıldım.

Əsgərlərimizdə hərbi vətənpərvərlik ruhunu qüvvətləndirmək məqsədilə rotamızda bir divar qəzeti çıxarmağı qərara aldım. Qəzetin adını “Haqq ordusu” qoydum. Ona görə ki bizim ordumuz haqqın, ədalətin tərəfdarı olaraq döyüşdü. Doğma dedə-baba torpaqlarımızı yadelli işğalçılardan qorumaq kimi vacib və müqəddəs bir missiyanı yerinə yetirmək üçün ordu yaratmışdıq. Qəzetin səhifələrində vətənpərvərlik ruhlu yazılar və şeirlərimlə çıxışlar edirdim. Həmçinin yeri gələndə rayon qəzetimiz olan “Xudafərin”ə də döyüş həyatımızla bağlı yazılar göndərirdim:

Modazəmi, Dolanlardı səngərim,
Gedər olsam, qoy var olsun ellərim.
Qurban olsun yaşayacaq illərim
Ana yurdun sağ gününə, a dostlar!..

Bu səpkidə vətənpərvərlik ruhlu şeirlərimlə silahdaşlarımda döyüş əhval-ruhiyyəsi yaradırdım. Çünki türkün sözü ilə silahı həmişə qoşa addımlayıb döyüşlərdə. Koroğlunun dəli nəyəsi ilə - döyüş ruhlu şeirləri ilə Misri qılıncı həmişə döyüşlərdə eyni səviyyədə iştirak edib və s.

— *Yazıçı-publisist Elçin Kamalın “Manqal” kitabındakı (Bakı, “Azərbaycan” nəşriyyatı, 2002) “Sonuncu tarix dərsi” sənədli hekayəsində sizin də obrazınız yer alıb. Bilirik ki, daha sonralar siz məcburi köçkün düşməsünüz və Saatlı rayonunda orta məktəb müəllimi, həm də mətbuat işçisi olaraq fəaliyyət göstərmisiniz. Bu barədə də bir qədər məlumat verərdiniz.*

— Bəli. Mənim milli ordudakı xidmət dövrümlə bağlı yazıçı Elçin Kamalla geniş söhbətimiz əsasında “Sonuncu tarix dərsi” sənədli hekayəsi yazılıb. Orada yarıbədii, yarıhəyatı şəkildə mənim əsgərlik dövrü həyatım öz əksini tapıb. Bundan başqa ayrı-ayrı publisistik yazılarımda milli ordudakı xidmət illərimin bəzi fraqmentlərindən söhbət açmışam. Qismət olsa gələcəkdə bu barədə ayrıca bir kitab yazmağı düşünürəm. Qeyd edirəm ki, Cəbrayıl rayonunda qızgın döyüşlər gedən vaxtlarda ön döyüş xəttini məcburiyyət üzündən ən sonuncu tərk edən də bizim rotamız oldu...

1993-cü ilin avqustunda Saatlı rayonunun ucqar kəndlərindən olan Azadkənd kəndində məcburi köçkün qismində məskunlaşdıq. Mən oradakı orta məktəbdə müəllim və tədris işləri üzrə direktor müavini vəzifəsində çalışdım. Eyni zamanda Saatlı rayon İcra Hakimiyyətinin orqanı olan “Dönüş” qəzetində də həftədə bir dəfə çıxışlar etməklə ürəyimi boşaldırdım.

— *2024-cü ildə müəllifi olduğunuz ““Dönüş”lü illərim” kitabınız yəqin ki, elə o illərin əks-sədasıdır?*

— Bəli, həmin kitabda “Dönüş” qəzetində işıq üzü görmüş yazıları, həmçinin o dövrdə paralel olaraq müxtəlif mətbu orqanlarda çıxmış yazılarımdan az bir hissəsi özünə yer

alıb. Etiraf edim ki, oyuncaqlar uşaqların başını qatdığı kimi, bu yazılar da köçkünlük məngənəsində sıxılıb əzilən qəlbimi və ruhumu sakitləşdirmək üçün bir vasitə rolunu oynayıb. Çünki siqaret aludəçisi siqaret çəkməklə özünün səbələrinin cilovlandığını zənn etdiyi kimi, mən də orta məktəb illərindən yazı-pozuya vurğunluğumdan yazdıqlarımla özümün dərd-sərimi içimdən çölə boşaltmış kimi hiss etmişəm. Bu yazılarımla sanki özümün yurd itkisindən doğan ağrı-acılarıma təsəlli vermişəm.

— *Bəs gənclik illərindən müəllim, şair, publisist kimi tanınan Şakir Albalıyevin elm aləminə gəlişi necə oldu?*

— Düzünü deyim ki, məcburi köçkünlüyün ilk illərində müxtəlif yerlərdə və ayrı-ayrı adamların dilindən məni qeyri-rəsmi tanıdıqlarını eşitmişəm. Bu da mənim publisistik fəaliyyətimlə birbaşa əlaqəli idi. Deyirdilər ki, biz sənin imzanı çoxdan tanıdığımızdan səni gənc bir oğlan yox, yaşlı bir şəxs kimi təsəvvür edirdik. Hətta bir dəfə atamı Şirvan şəhər xəstəxanasında həkimə aparanda, həkim atamın Şakir Albalıyev, mənimsə övladı olduğumu zənn etmişdi... Publisist kimi bu cür əks-səda salmışdım ictimaiyyətə. Ancaq mənim ideallarım təkcə bədii və publisistik yazılarımla bitmirdi, ürəyimdə daha böyük arzular var idi...

Hələ tələbə ikən mənə dərs deyən azman alimləri özümə həyat ideali seçmişdim. Mən də ürəyimdə ali təhsilimi tamamladıqdan sonra aspiranturaya sənəd verməyi və alimlik yolunu tutmağı qəət etmişdim. “Atalar sözləri və məsəllər” mövzusunda yazdığım diplom işimi Dövlət İmtahan Komissiyasında yüksək qiymətləndirdilər və elmi iş götürməyimi tövsiyə etdilər. Universitetin “Folklor” kafedrasında professor Azad Nəbiyevin rəhbərliyi ilə namizədlik dissertasiyası götürdüm. 2004-cü ilin 1 martında AMEA-nın Folklor İnstitutuna elmi işçi vəzifəsinə gəldim. 2006-cı ildə namizədlik dissertasiyasını müdafiə etdim. 2011-ci ildə dosent elmi adına layiq görüldüm. 2024-cü ilin iyununda isə doktorluq müdafiəm baş tutdu.

Mənə elə gəlir ki, müəllimlik fəaliyyətimdə xalqımın balalarına nə dərəcədə təhsil vermişəmsə, jurnalist kimi publisistik fəaliyyətimdə hansı dərəcədə maarifçilik ideyalarını oxucularıma aşılamişamsa və bütün bunlara rəğmən xalqıma gərəkli ola bilmişəmsə, elə o sayaq da elmi fəaliyyətimlə xalqımıza xidmət etmişəm və edəcəyəm.

— *Müasir gənclərə tövsiyələriniz...*

— Alim, hər şeydən əvvəl, həm də vətəndaşdır. İstər gənc alimlərə, istərsə də Azərbaycan gəncliyinə Vətənimizə ləyaqətli vətəndaşlar olmağı tövsiyə edirəm.

— *Maraqlı müsahibə üçün çox sağ olun. Sizə sağlamlıq və yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.*

— Təşəkkür edirəm.

**Müsahibəni yazdı: *Aygün Məmmədova*,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru.**